

ONGELMIA OPPIMISTULOKSISSA

1

Koulut antavat oppilaille arvosanoja erilaisin perustein.

2

Oppilaat ovat eriarvoisessa asemassa, kun he hakevat toisen asteen opintoihin.

3

Oppimistulokset ovat erilaisia eri puolilla maata.

4

Huonot oppimistulokset keskittyvät etenkin Pohjanmaalle, Pirkanmaalle, Lounais-Suomen rannikolle ja pääkaupunkiseudun itäosaan.

MIKSI SUOMALAISKOULUJEN OPPIMISTULOKSET OVAT ONGELMALLISIA?

1. Koulut antavat oppilaille arvosanoja erilaisin perustein

1

Peruskoulun oppilasarviointia on tutkittu vertaamalla oppilaan koulusta saamaa arvosanaa hänen PISA-testissä saamaansa tulokseen. Keskimääräisesti eri alueilla

saman kouluarvosanan saaneiden oppilaiden PISA-tulokset äidinkielessä ja kirjallisuudessa vaihtelivat jopa 30 pistettä, mikä vastaa lähes yhden kouluvuoden opintoja. Yksittäisten koulujen välillä erot voivat olla suurempiakin.

Räikeimpiä erot koulusta saatujen arvosanojen ja PISA-testien tulosten välillä ovat Pohjanmaalla ja Lounais-Suomessa. Näillä alueilla arvosanan saa helpommin eli heikommalla osaamisella kuin muualla Suomessa. Tämä johtuu osaltaan siitä, että näillä alueilla osaamistaso on yleisesti heikompi koko maahan verrattuna. Oppilaita arvioidaan suhteessa luokkatovereihin ja koulun tasoon, ei suhteessa valtakunnalliseen tasoon ja opetussuunnitelmaan.

Lisäksi koko maassa on havaittu epätasa-arvoa arvosanojen antamisessa sukupuolten välillä. Tytöt saavat osaamistaan parempia arvosanoja matematiikassa ja pojat äidinkielessä. Kartta 1 havainnollistaa, miten arvosanoja on annettu eri alueilla.

3. Oppimistulokset ovat erilaisia eri puolilla maata

3

PISA-aineiston perusteella luonnontieteissä keskimääräiset alueelliset oppimistulokset ovat koko maahan verrattuna heikoimpia Pohjanmaalla, Pirkanmaalla, Lounais-Suomen rannikolla ja pääkaupunkiseudun itäosassa. Näillä alueilla PISA-pisteytyksen mukaisia heikkoja osaajia on luonnontieteissä jopa viidennes kaikista oppilaista. Vastaavasti hyvien osaajien osuus on usein alhaisempi kuin muualla maassa.

Luonnontieteiden osaamisen alueellinen vaihtelu perustuu osaltaan heikosti menestyneiden poikien suhteellisen suureen osuuteen. Usein on niin, että heikommin menestyneillä alueilla heikosti menestyneiden poikien osuus on suhteellisen suuri. Kartta 3 havainnollistaa, miten osaaminen luonnontieteissä on jakautunut.

2. Oppilaat ovat eriarvoisessa asemassa, kun he haavevat toisen asteen opintoihin

2

Lukioihin ja ammattikouluihin haetaan peruskoulun päättöarvosanojen perusteella. Tutkimuksissa on todettu, että hyvin menestyvissä kouluissa peruskoulun päättöarvioinnissa samaan arvosanaan vaaditaan enemmän osaamista kuin heikommassa kouluissa.

Jos oppilaat saavat eri kouluissa arvosanoja erilaisin perustein, asettaa se heidät eriarvoiseen asemaan keskenään toiselle asteelle haettaessa. Ongelma korostuu toisen asteen oppilaitoksissa, joihin haetaan joka puolelta Suomea. Jos arvosanoja annetaan eri alueilla erilaisin perustein, voi kaksi käytännössä samantasoista oppilasta saada ihan eri kouluarvosanoja. Tämä voi pahimmillaan johtaa siihen, että toinen heistä pääsee haluamaansa toisen asteen oppilaitokseen, mutta toisen arvosanat eivät sinne riitä.

4. Huonot oppimistulokset keskittyvät tietyille alueille

4

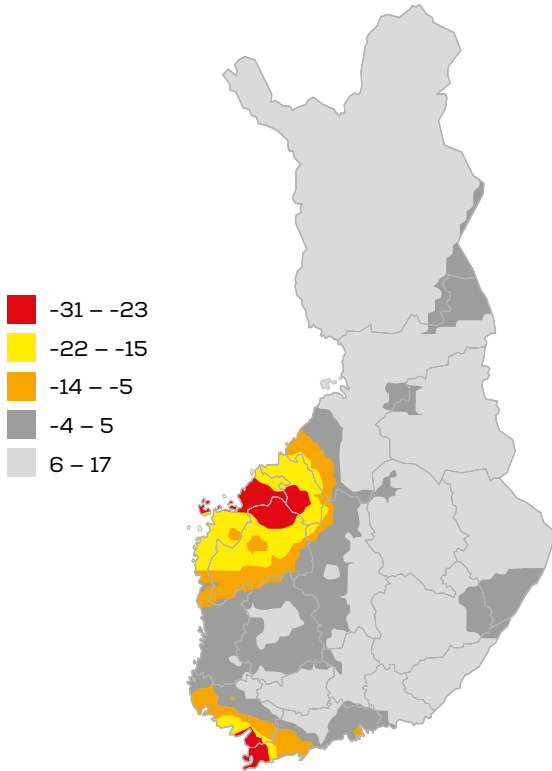
Selkeitä syitä huonojen oppimistulosten keskittymiseen tietyille alueille ei ole PISA-tutkimuksissa löydetty. Selittäviä tekijöitä voivat olla muun muassa oppilaan sosioekonominen tausta, erot motivaatiossa ja asenteissa sekä oppilaan ja perheen arvostus koulutusta kohtaan.

Oppilaiden asenteet ja oppimistulokset noudattelevat osittain samaa linjaa: mitä huonompi asenne, sitä huonommat oppimistulokset. Tämä näkyy esimerkiksi, kun verrataan oppimistuloksia niin sanottuun POK-indeksiin (kartta 2). Lisäksi on havaittu, että oppilaan sosioekonominen asema vaikuttaa jatko-opintosuunnitelmiin, ja siihen suunnitteleeko nuori käyvänsä lainkaan toisen asteen koulutusta. Tämä vaikuttaa myös oppimistuloksiin. Korkeimmat sosioekonomiset arvot ovat pääkaupunkiseudun, Turun, Tampereen ja Oulun ympäristöissä. Samoissa paikoissa yliopisto-opintoja suunnittelevien osuus on suurin. Koulutus siis periytyy.

Avaa, niin
saat ratkaisut

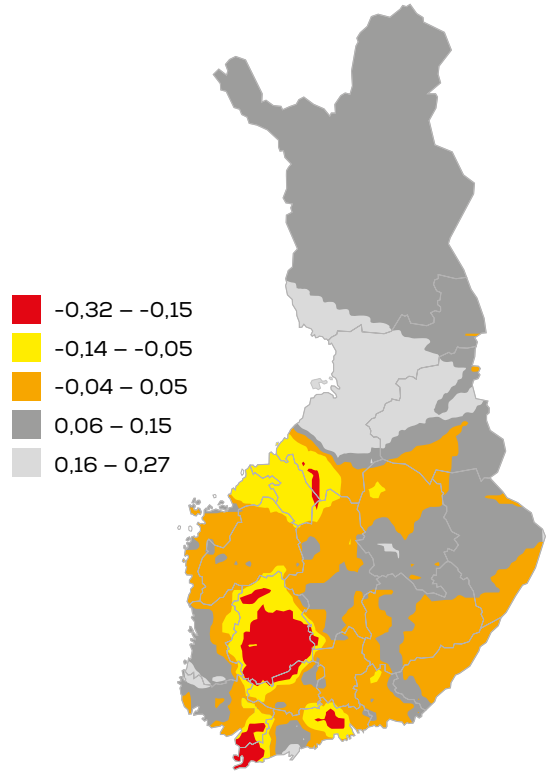
1 SAATUJEN ARVOSANOJEN JA PISALLA MITATUN OSAAMISEN ERO

Harmailta alueilla oppilaat ovat kärjistään saaneet osaamistasoansa nähden liian huonoja arvosanoja. Näillä alueilla oppilaiden arviointi on ollut keskimäärin tiukempaa kuin PISAlla mitatulla osaamisella voisi olettaa. Oppilaiden saamat arvosanat ovat siis suhteessa huonompia kuin heidän PISA-suorituksensa.

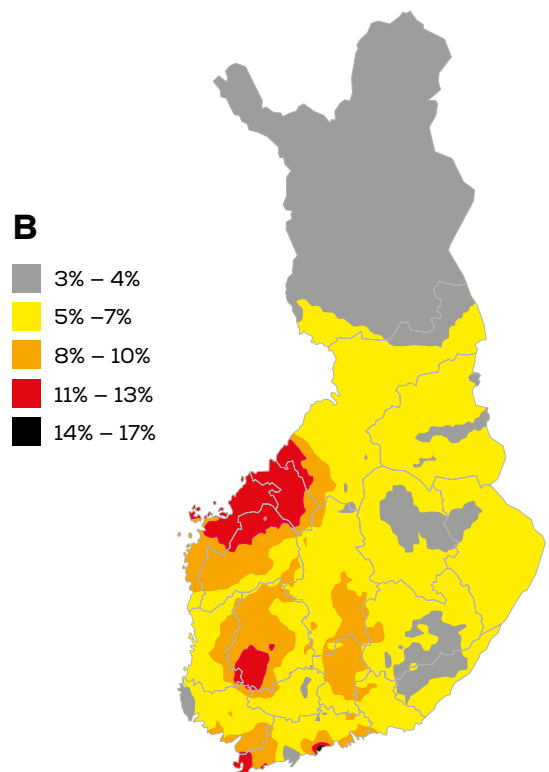
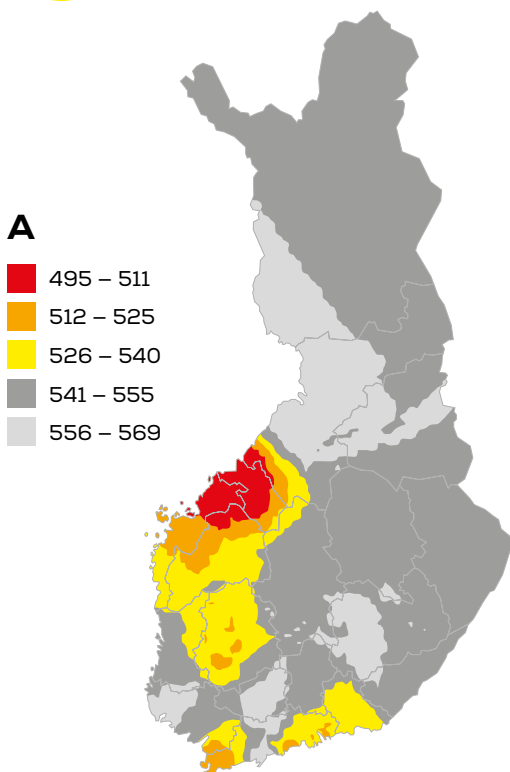
Värikkäillä alueilla oppilaiden osaamistasoa on puolestaan yliarvioitu. Kärjistään näillä alueilla oppilaat ovat PISA-suorituksiensa verrattuna saaneet liian hyviä arvosanoja.

2 NEGATIIVINEN SUHTAUTUMINEN KOULUNKÄYNTIIN (POK)

PISA-tutkimusten taustakyselyssä POK-indeksi (perhe-, opiskelu- ja kynnisyysindeksi) mittaa sitä, miten oppilas suhtautuu koulunkäyntiin. Esimerkiksi Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla POK-indeksin arvo on pieni. Näillä alueilla oppilaille on siis omien arvioidensa mukaan eniten koulun ulkopuolisia tekijöitä, jotka haittaavat koulunkäyntiä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että oppilaat eivät näillä alueilla usko suorittavansa toisen asteen tutkintoa yhtä usein kuin maassa keskimäärin.

3 A: LUONNONTIETEIDEN PISTEMÄÄRÄT PISA 2012 -TESTEISSÄ B: HEIKKOJEN OSAAJIEN OSUUS PROSENTTEINA OPPILAISTA

Ratkaisun avaimet

Mitä tutkija tekisi?

Peruskoulun jälkeinen koulutusvalinta on päätös, joka vaikuttaa nuoren koko loppuelämään. Toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen tai suorittamatta jättäminen on vahvasti yhteydessä työllistymisvaikeuksiin, matalaan tulotasoon ja sitä kautta syrjäytymiseen. Siksi on tärkeää, että nuoret ovat yhdenvertaisessa asemassa hakiessaan toisen asteen koulutukseen.

1

Selkeytetään arviointikriteerit

Oppilasarvioinnille tulee rakentaa yhdenmukaiset ja läpinäkyvät kriteerit.

Tällä hetkellä esimerkiksi päättöarvioinnista puuttuu tarpeeksi kattava ja läpinäkyvä arviointikriteeristö. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvataan vain arvosanan 8 kriteerit. Myös muiden arvosanojen kriteerit tulisi kuvata. Ainesisällön hallinnan ja työskentelyn osuudet arvosanasta tulisi määrittellä tarkemmin tai erottaa kokonaan omiksi arvosanoikseen.

Opettajien pitäisi pystyä ymmärtämään yhtenäisellä tavalla se, millaista osaamista eri arvosanojen saaminen vaatii, jotta arviointi olisi yhdenmukaista ja oppilaiden kannalta oikeudenmukaista ympäri maan.

2

Peilataan oppimistuloksia valtakunnalliseen tasoon

Yksi keino peilata oppimistuloksia valtakunnalliseen tasoon on rakentaa vapaaehtoisuuteen perustuva tehtäväpankki, jonka avulla opetuksen järjestäjillä, kouluilla ja opettajilla on mahdollisuus arvioida oman koulunsa osaamistasoa.

Toinen keino pienentää alueellisia ja koulujen välisiä eroja on yhteistyö (esimerkiksi opettaja- ja kouluvierailut) eri alueiden ja koulujen välillä.

Kaikkien oppiaineiden oppimistulosten kansallisia arviointeja on systemaattisesti kehitettävä vertailukelpoisen seuranta- ja arviointitiedon saamiseksi.

Viimeinen, ja kallein, keino saada koulut tietoiseksi omasta tasostaan valtakunnalliseen tasoon verrattuna on valtakunnallisten tasokokeiden järjestäminen.

Infopaketti perustuu seuraaviin tutkimus-artikkeleihin:

Harju-Luukkainen, Vettenranta et al. (2016): Differences between students' PISA reading literacy scores and grading for mother tongue and literature at school: A geostatistical analysis of the Finnish PISA 2009 data. *Education Inquiry*.

Vettenranta, Jouni (2015): Koulutuksellinen tasa-arvo Suomessa. (Artikkeli ladattavissa osoitteessa omalinja.fi)

Hildén, Ouakrim-Soivio, Rautopuro (2016): Kaikille ansionsa mukaan? Perusopetuksen päättöarvioinnin yhdenmukaisuus Suomessa. *Kasvatus* 4/2016.

OMA LINJA

3

Järjestetään opettajille täydennyskoulutusta

Suomessa opettajien osallistuminen täydennyskoulutukseen on kansainvälisesti vähäistä. Tähän vaikuttavat kuntien niukat resurssit, opettajien motivaatio ja täydennyskoulutuksen vähäinen tarjonta.

Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa pitää painottaa nykyistä enemmän kriteeriperusteista arviointia. Opettajankoulutuksessa on tärkeää lisätä asiantuntemusta erityisesti perusopetuksen päättöarvioinnista, sillä päättöarvosanat voivat vaikuttaa monen nuoren koko loppuelämään.

4

Oma Linja -hanke

Oma linja on Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama hanke, joka keskittyy taklaamaan syrjäytymistä peruskoulussa. Hankkeessa suunnitellaan tutkimustietoon perustuva Oma linja -ohjelma, jonka tarkoitus on helpottaa toisen asteen koulutukseen siirtymistä. Lisäksi Oma linja tarjoaa päättäjäille tutkittua tietoa syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

omalinja.fi
[@omalinja](https://twitter.com/omalinja)
[#omalinja](https://hashtagger.com/omalinja)

Peruskoulu on viimeinen hetki tavoittaa koko ikäluokka kerralla.

OMA LINJA -HANKE

ON STRATEGISEN TUTKIMUKSEN NEUVOSTON RAHOITAMA TUTKIMUSHANKE, JOKA KESKITTYY TAKLAAMAAN SYRJÄYTYMISTÄ JO PERUSKOULUSSA.

MITÄ?

Oma linja antaa oppilaille, opettajille ja vanhemmille työkaluja koulutusvalintojen tueksi ja päättäjille vahvemman pohjan tehdä tutkittuun tietoon perustuvaa politiikkaa nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

MIKSI?

Peruskoulun jälkeinen koulutusvalinta on nuoren koko loppuelämään vaikuttava tärkeä päätös. Toisen asteen koulutuksen suorittamatta jättäminen on vahvasti yhteydessä työllistymisvaikeuksiin ja matalaan tulotasoon. Tarvitsemme tutkitusti toimivia keinoja varmistamaan, että nuorilla on mahdollisuus tehdä onnistuneita valintoja koulutuspaikkansa suhteen.

KAKSI PÄÄVAIHETTA

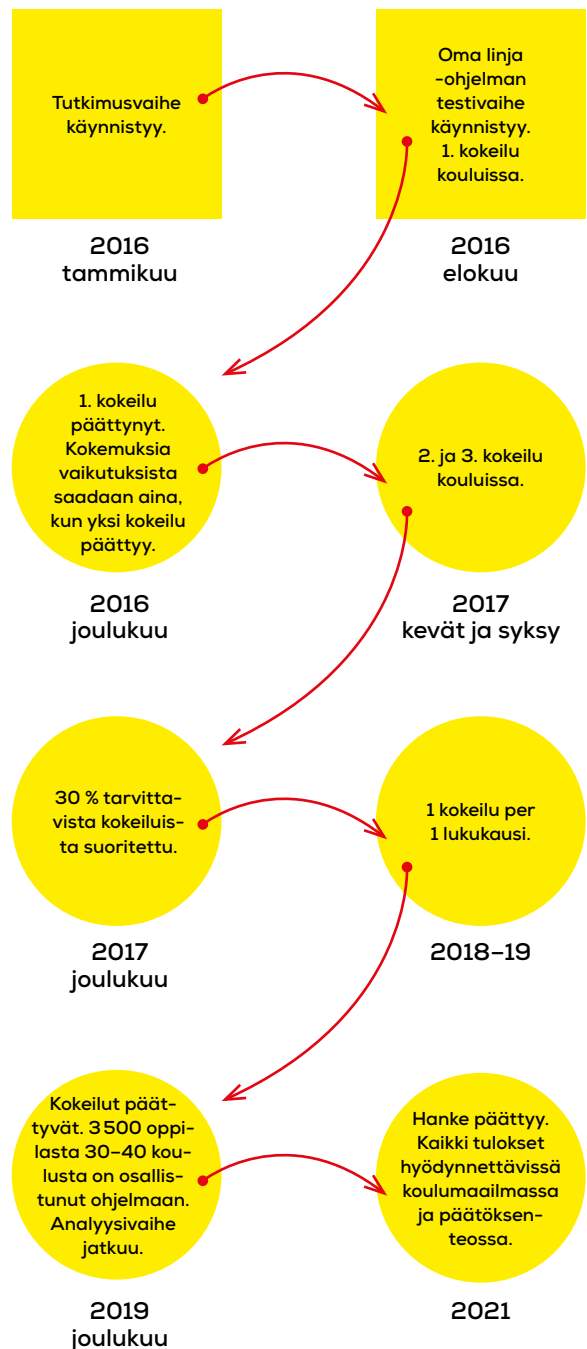

Tutkimme viime vuosina toteutettujen politiikkareformien, kuten nuorisotakuun ja maahanmuuttajien kotouttamuissuunnitelmien vaikutuksia ja niiden menestystä syrjäytymisen ehkäisemisessä.

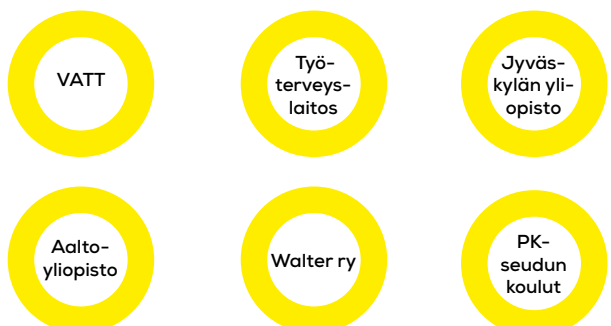

Kehitämme kouluihin tutkitusti toimivan Oma linja -ohjelman, joka auttaa nuoria tekemään onnistuneita koulutusvalintoja. Ohjelmaa voidaan hyödyntää osana koulujen peruspalveluita, ja siitä suunnitellaan uutta suomalaista vientituotetta.

AIKATAULU

MUKANA

**OMA
LINJA**

omalinja.fi
@omalinja
#omalinja